

23 Mart 2015

Sayı : 64272063- 610-893
Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-59481)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 30.01.2015 tarih ve 43452547-120.00-213133 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın A. Levent TÜZEL'in tarafıma tevcih ettiği 7/59481 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü'nden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EK :
Önerge Cevabı (2 Sayfa)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN A. LEVENT TÜZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/59481)**

Sorular 1, 2, 3, 4, 5:

İşçi sağlığı güvenliği önlemlerini almadığı için 301 madencinin ölümüne neden olan Soma A.Ş.'nin kamuya 2013 yılında sattığı 2.3 milyon ton kömürün 1.5 milyon tonunun Sayıştayca merccek altına alındığı, bunun sadece 768 bin tonunun kömür olduğu, geri kalanın işe yaramadığı açıklanmıştır.

Ege Linyitleri İşletme Müdürlüğünün 2013 dönemini inceleyen Sayıştay denetçilerinin raporunda, Soma A.Ş.'ye bölümde, rödovans sistemi ile çıkardığı tüm kömürü kamuya satan şirketin, düşük kalorili kömür sattığı vurgusu yapılmıştır. Firmanın taahhüt ettiği ve sözleşmede yer alan hükümlere göre, üretilecek kömürün baz kalori değerinin 2.250 kcal/kg olması gerekiyordu. Buna karşın fiili durumda Soma A.Ş.'nin ürettiği kömürün ortalama kalorifik değeri 2.213kcal/kg oldu. Sözleşmeye göre kalorisi 1.800 kcal/kg altında kalan kömürün de reddedilmesi ve alınmaması gerekiyor.

Ancak rapora göre anılan firma, 2013 yılı ile 2014 yılının ilk 4 ayına isabet eden 10 değişik çalışma gününde kalorifik değeri 1.653 ile 1.788 arasında değişen kömürlerden 54 bin tonunu devlete vermiş ve karşılığında hiçbir cezai müeyyide ile karşılaşmamıştır. Soma A.Ş.'nin, 2013 yılı içerisinde sadece eylül ve ekim aylarında baz kalori değerinin üstünde kömür ürettiği, geride kalan 10 ayın tamamında ise belirtilen 2.213kcal/kg değerinin altında kömür üretimi yaptığına dikkat çekilmektedir. Bu şekilde Soma A.Ş. 2.3 milyon ton kömür satmış, bu kömür, ilk başta büyük kaya parçalarından arındırılmış, rakam 1.5 milyon tona düşmüş, o da yıkandığında sadece 768 bin ton kömür elde edilmiş yani, firmanın kamuya sattığı 2.3 milyon ton kömürün sadece %33'ü kabul edilebilir düzeydedir. Konuyla ilgili olarak;

- Belirtilen tarihlerde Soma Holding'den rödovans sistemiyle satın alınan ve sözleşme gereği baz kalori değeri 2.250 kcal/kg olması gerekirken, kalorifik değeri 1.653 ile 1.788 arasında değişen kömürlerden 54 bin tonunu devlet neden almıştır? Bu düşük kalorili kömürler ne yapılmıştır?
- Sözleşmeyi ihlal ettiği halde, Soma A.Ş.'nin hiçbir cezai müeyyideyle karşılaşmaması düşük kalorili kömür üretimi yapılmasının sürdürülmesine ve kamunun zarar ettirilmesine yol açmıyor mu?
- Soma A.Ş.'nin sözleşmeye uygun kalorifik değerinde üretim yapmaması nedeniyle, Ege Linyitleri İşletme Müdürlüğünün operasyon kayıpları ve satılabilir kömür miktarlarının azlığı nedeniyle uğradığı kayıp nedir?
- Yüksek kalorili ve Elektrik Üretim A.Ş.'ye satıştaki protokol şartlarına uygun kömür üretiminin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması için Bakanlığınızca ne tür yaptırım uygulamış ve önlem almıştır?
- Sayıştay raporunda "ocaklardan alım yaparken; kantarlardan kayaçların geçirilmesinin önlenmesi gerekir" denilmektedir. Bu tespitle, kaya parçalarını dahi kantardan geçirip kamuya sattıkları ve sistematik olarak kamunun taş para ödediği anlaşıyor. Sayıştay denetimlerinden sonra, bu ihmaller ve görevi kötüye kullananlar, sorumlular hakkında ne işlem yaptınız?

Cevaplar 1, 2, 3, 4, 5:

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü (TKİ); kömür üretirmek amacıyla yaptığı rödovans ve/veya hizmet alımı sözleşmelerinde tüvenan kömür üretimini baz almıştır. Lavvara verilen kömür miktarının içinden belli bir miktarın temiz kömür olarak alınması dünyada uygulanan bir model olup bu tür modeldeki bütün ocaklar ve sözleşmeler için geçerlidir.

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN A. LEVENT TÜZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/59481)**

Firmanın çıkardığı 2.37 milyon ton tüvenan kömürün 823 bin tonu kullanıma hazır kömür olarak direk santrallere verilmiştir. Kalan 1.55 milyon ton tüvenan yıkandıktan sonra 1.01 milyon tonu ekonomik olarak değerlendirilmiştir. Bu modelde tüvenan kömürün temiz kömüre dönüşme oranı ortalama % 50-55 iken, Soma'da bu oran % 65 olmuştur. Toplamda üretilen 2.37 milyon ton tüvenan kömürün yaklaşık 1.8 milyon tonu ekonomiye dönüştürülmüştür. Dolayısıyla kömür üretimindeki verim % 77'dir.

08.09.2005 tarihinde firma ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü (TKİ) arasında imzalanan sözleşmede; üretilen kömürlerin idareye teslimi sırasında günlük miktar ve kalorilerin yüklenici ile kayıt altına alınacağı ve hakediş ayında miktarın toplamı ile kalorilerin ağırlıklı ortalaması üzerinden hakedişe bağlanacağı, hakedişe esas ağırlıklı ortalama kalorinin 2.250 kcal/kg değerinin altında olması halinde ise ceza uygulanacağı belirtilmektedir. Teslim edilen kömürlerin ağırlıklı ortalaması 1.500 kcal/kg değerinin altında olması halinde 41,71 TL/ton olan birim fiyat 4,02 TL/ton olarak, 1.000 kcal/kg olması halinde ise ödeme yapılmayarak ceza uygulanmaktadır. İdareye teslim edilen kömürler sözleşme kapsamında teslim alınmıştır. Teslim alınan kömürler lavvar olarak adlandırılan zenginleştirme tesislerinde işleme tabi tutularak ısınma, sanayi ve termik santrallere arz edilmektedir.

Dolayısıyla sözleşmeye göre; sözleşmedeki baz kalorifik değer olan 2.250 kalorinin altındaki kömür alınmakta ancak sözleşmedeki oranlar dahilinde firmaya eksik ödeme yapılmaktadır. 2013 yılı üretimi olan 2.37 milyon ton kömürün içinde baz kalorifik değer altındaki üretim için 3.2 milyon TL'lik gelir kaybı belirlenmiş olup firmadan 3.8 milyon TL hakedişten kesilmiştir.

Diğer taraftan önergede konu edildiği üzere "1800 kalorinin altındaki kömürün alınmaması gerekirken alındığı" iddiası da gerçeği yansıtmamaktadır. Sözleşmeye göre 1800-1000 kalori arasındaki kömür kademeli olarak çok düşük bir fiyattan alınmakta, 1000 kalorinin altındaki kömüre ise herhangi bir bedel ödenmemektedir.

Firma ile imzalanan sözleşme kapsamında; tartımlar otomatik bant kantarları ile yapılmaktadır. Bant kantarlarının kalibrasyonu; standartlar doğrultusunda firma ve Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü temsilcileri ile birlikte yapılmaktadır.

Tüvenan kömürü temiz kömüre dönüştürmek amacıyla, TKİ bünyesinde yıllık 22 milyon ton lavvar kapasitesi oluşturulmuştur. Sözleşmenin uygulanması sürecinde firmadan alınan kömürlerden dolayı kamu zararı mevcut olmadığından Sayıştay denetim görevlileri tarafından soruşturmaya gerek duyulmamıştır.

Sonuç olarak Soma havzasında yapılan söz konusu sözleşmeler sonucu yer altından ürettirilen ve satışa sunulan kömürlerden toplam olarak 2013 yılında TKİ tarafından 159 milyon TL kar sağlanmıştır. Söz konusu Sayıştay Raporu'ndaki ifadeler "öneri" niteliğinde olup bu konularla ilgili Sayıştay Raporunda "inceleme" veya "soruşturma" önerisi bulunmamaktadır.